

DES DEL JARDÍ

Que Proust no ens faci perdre Joyce

VICENÇ PAGÈS JORDÀ

Marcel Proust s'ha passejat aquest dies per Girona en forma de música, de pel·lícula, de magdalena. Alguns dels actes organitzats pel centre cultural La Mercè i la Casa de Cultura s'han escaigut el 16 de juny, el Bloomsday, el dia en què James Joyce situa la llarga passejada de Leopold Bloom a *Ulisses*.

«Proust o Joyce» és una de les grans dicotomies de la civilització; encara més que «Tolstoi o Dostoievski», potser més que «lletres o ciències». No tinc res contra Proust —Déu me'n guard—, però em sento més pròxim a Joyce, ni que sigui perquè és més juganer, perquè escriu amb una alegria salvatge, perquè cada capítol és un petit món embolicat d'una manera diferent. El sentit de l'humor de Joyce, esparcat i sacrileg, dista molt de Proust. «No bec res entre copa i copa», llegim al capítol nou de la segona part: una frase que podria haver subscrit Groucho Marx.

En molts lectors, l'*Ulisses* desperta una admiració reverencial, que sovint es tradueix en una certa distància. «Ho he intentat tres vegades» és una frase autòndigent que he sentit més d'una vegada. De vegades és un error començar pel començament: al capdavant, Joyce escriu simultàniament diferents capítols del llibre, i no veig per què els lectors no poden començar pel mig. Per fer un tast de l'*Ulisses*, recomano llegir el capítol deu de la segona part. Som al capvespre. Tres noies s'estan a la platja. N'hi ha una, Gertrude MacDowell, que és «un exemplar de gentil minyona irlandesa del mil·loret que es pugui veure». A uns metres, Leopold Bloom —que li dobla l'edat— s'embadaleix contemplant-la. Entre tots dos sorgeix una relació silenciosa, intensa i efímera, tendra i obscena, d'un erotisme naif. La primera part del capítol descriu els contactes visuals entre els dos personatges, mentre que la segona ressegueix el flux de consciència desfermat de Bloom: «De vegades els fills surten prou bé. Zero i zero fan un. O un vell ric de setanta anys i una núvia tota ruboritzada. Casar-se al maig per penedir-se al desembre. Aquesta humilitat és molt desagradable.» I no, no es refereix a cap fenomen meteorològic.

Crítica >

Reflexions no gens sobreres

A «Desfer les Amèriques», Josep Miquel Sobrer, professor a Indiana, reuneix apunts i notes sobre literatura, política i sociologia, entre altres temes

MIQUEL PARROLL

Comentàvem en aquestes pàgines, fa poques setmanes, un diccionari que se n'anomena però que només ho és d'una manera peculiar i lateral, el *Diccionari dels llocs imaginaris dels Països Catalans*, de Joan-Lluís Lluís. Heus aquí que ara s'ha publicat un altre llibre que, des de l'avantítol mateix, juga amb el mot *diccionari* i s'hi apropa d'una manera encara més subjèctiva i llura que el de Lluís. Ens referim a *Desfer les Amèriques*, de Josep Miquel Sobrer, que, a l'avantítol més que no pas com a subtítol, es defineix com a *Contradiccionari*. Sobrer hi ha reunit cinquanta-nou textos que el mateix autor qualifica d'assaigs o nòtules ordenats alfabèticament pel títol. Comença amb *Andorra* i acaba amb *Xarnego*, precedits d'un proleg titulat *ABC* i concludos amb un epíleg que encapçalen les tres darreres lletres, XYZ. Aquesta estructura permet moltes llibertats i molts avantatges, tant a l'autor com al lector, i ha servit per escriure llibres de tota mena, fins i tot de memòries, com va fer Czeslaw Milosz, en el seu excel·lent *Abecedari*. Sobrer també treu molt partit d'aquesta ordenació i ha aconseguit un llibre intel·ligent, àgil, irònic, a estones desenganyat, a estones idealista, escrit amb un català fluid i elegant. Josep Miquel Sobrer va néixer el 1944, a Barcelona, fill d'uns pastissers del Poblenou. Va estudiar filologia romànica i, a finals dels seixanta, se'n va anar als Estats Units, on ha fet de professor d'espanyol i de català en diverses universitats i on continua vivint i ensenyant, ara a Bloomington, Indiana. Aquestes coordenades biogràfiques són importants per situar les línies mes-

«DESFER LES AMÈRIQUES»

Autor: JOSEP MIQUEL SOBRRER
Editorial: GALÈRADA
Pàgines: 236 / Preu: 15

Catalunya vista de lluny per un català, que la coneix profundament i, per dir-ho així, genèticament, i els Estats Units vistos de prop amb l'experiència i la subtilitat d'un estranger que aviat farà quaranta anys que hi viu. Superposat les dues perspectives resulta interessant i Sobrer ho fa amb criteris fonamentats i poc convencionals, procurant estalviar prejudicis i atjar la perspèctiva.

Bloomington, Indiana.

Josep Miquel Sobrer va néixer el 1944, a Barcelona, fill d'uns pastissers del Poblenou. Va estudiar filologia romànica i a finals dels anys seixanta, se'n va anar als Estats Units, on ha fet de professor d'espanyol i de català en diverses universitats i on ensenyant, ara a Bloomington, Indiana. Aquestes coordenades biogràfiques són importants per situar les línies més de *Desfer les Amèriques*. Sobrer reflexiona sobre ell mateix i sobre aquestes circumstàncies que li han pautat la vida, començant per la més consistent de totes, els orígens catalans i la implan-

tació als Estats Units. Catalunya vista de lluny per un català, que la coneix profundament i, per dir-ho així, genèticament, i els Estats Units vistos de prop, amb l'experiència i la subtilitat d'un estranger que aviat farà quaranta anys que hi viu. Superposat les dues perspectives resulta interessant i Sobrer ho fa amb criteris fonamentats i poc convencionals, procurant estalviar prejudicis i atjar la perspèctiva. A banda d'aquest tema, que potser és el més present i original del llibre, la temàtica dels apunts i subratllats de Sobrer és molt diversa: la literatura catalana i d'altres llengües, el cinema, la música, els costums i hàbits socials, les modes, la psicologia col·lectiva de l'època i algunes manies personals i intranferibles de l'autor. Referència a part mereixen les reflexions polítiques de caire general, no únicament relatives a Catalunya, que trobem al llibre. Sobrer escriu sobre política amb naturalitat, lucidesa i penetració i el detall és remarcable per infreqüent, perquè de política només en solen escriure els que, d'una manera o una altra, en viuen i, essent una matèria que ens afecta a tots, amb aquest reduccionisme hi perdem molt.

Desfer les Amèriques és un llibre aparentment lleuger, que no aspira a la transcendència, però que, sota aquesta figura volàtil, té molta polpa i gruix cultural. És un llibre d'inspiració montaigniana, afermat en el lluirepensament voltairi i diviuess, filtrat per les angonxes ètiques i morals del segle XXI i part en aquests confusos inicis del XXI en què sembla que tot es barreja. Un bon llibre, per a paladar refinat i per a lectors no pas de la primera volada, sinó de la segona o de la tercera.

Novetats >

«L'OMBRA DE POE»

Autor: MATHEW PEARL
Editorial: COLUMNA / Trad.: COLUMNA
Pàgines: 480 / Preu: 21,5

L'autor d'*El club Dante* construeix un thriller històric al voltant de la figura d'Edgar Allan Poe. Baltimore, 1849. El cos de Poe és enterrat en una tomba sense nom. Tottom ha assumit la seva condició d'escritor borratxo amb un patètic final. Però un admirador, l'advocat Quentin Clark, decideix artiscar la seva reputació per restituir el bon nom de Poe i descobrir el misteri de la seva mort.

«CANIBALISME INTRAUTERÍ»

Autor: MARCEL VILARÓS
Editorial: PROA
Pàgines: 256 / Preu: 15

La novel·la guardonada amb el 4t premi literari de prosa de ficció Sant Just Desverm, combina sexe, violència i intriga. La història es mou en un entorn professional cinematogràfic, en un món de telesèries i actors de doblatge, i és protagonitzada per dos bessons, amb una relació ambivalent i les inevitables seqüeles i tensions familiars que genera la diversitat dels iguals.

«CASTIGAR ELS POBRES»

Autor: LOTIC WACQUANT
Editorial: EDICIONS DE 1984
Pàgines: 340 / Preu: 20

Als EUA, la dècada dels noranta va estar marcada pel procés de desregulació i de reconversió del mercat de treball, que va acabar imposant una profunda precarització laboral. Lotic Wacquant analitza com, a partir d'aquí, el que fins aleshores havia actuat com un Estat caritatiu orienta la major part de la seva política social no pas a resoldre les causes de la pobresa, ni a disminuir-la, sinó a penalitzar-la.

